

POTRZEBY SZKOLENIOWE SEKTORA METALOWEGO DOTYCZĄCE EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

Raport krajowy: wyniki sondażu on-line
w polskich przedsiębiorstwach – lipiec 2021

Let's get green!

Social partners' joint action to enhance worker involvement in company-level implementation of the European Green Deal

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej

INSTYTUT SPRAW
PUBLICZNYCH

Informacje o badaniu

- Sondaż został przeprowadzony w ramach projektu „**Let's Get Green**. Social partners' joint action to enhance worker involvement in company level implementation of the European Green Deal” realizowanego przy wsparciu Unii Europejskiej w sześciu krajach: Chorwacji, Francji, Hiszpanii, Polsce, Portugalii i Serbii.
- **Celem** sondażu było zbadanie potrzeb szkoleniowych w branży metalowej w kontekście wdrażania europejskiej polityki klimatycznej
- **Wyniki** badania zostaną **wykorzystane** przy projektowaniu i opracowaniu pakietu szkoleniowego na temat Europejskiego Zielonego Ładu dla pracowników i pracodawców sektora metalowego. Pakiet ma wspomagać zaangażowanie pracowników we wdrażanie EZŁ na poziomie zakładu.
- Sondaż został **przeprowadzony** w krajach objętych projektem w formie **ankiety on-line** (dostępnej w poszczególnych wersjach językowych) wśród przedstawicieli związków zawodowych oraz przedstawicieli pracodawców (kadry zarządzającej) z przedsiębiorstw sektora metalowego w dniach 07.06 - 21.07.2021 r.
- Ankieta obejmowała następujące grupy zagadnień:
 - Kontekst Europejskiego Zielonego Ładu: przyczyny i skutki zmian klimatycznych; najpilniejsze działania na rzecz łagodzenia zmian klimatu; wpływ sektora metalowego na klimat
 - Wiedza i opinie na temat Europejskiego Zielonego Ładu: wiedza o Europejskim Zielonym Ładzie, szanse i zagrożenia dla sektora metalowego związane z dążeniem do neutralności klimatycznej
 - Zielona transformacja na poziomie przedsiębiorstwa: ochrona środowiska i klimatu w rozmowach pracodawców ze związkami zawodowymi; włączanie pracowników w ograniczanie wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko; ochrona klimatu i środowiska w działalności związków zawodowych
 - Potrzeby szkoleniowe pracowników i pracodawców: preferowane tematy szkolenia dla sektora metalowego dotyczące (1) strategii i działań związanych z Europejskim Zielonym Ładem; (2) wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym
- Niniejszy **raport** prezentuje wyniki sondażu przeprowadzonego **w Polsce**, w którym wzięło udział ogółem 54 respondentów.

Główne ustalenia i wnioski

1. Zdecydowana większość (72%) badanych uważa, że zmiany klimatu są przede wszystkim skutkiem działalności człowieka. Jedynie nieliczni prawidłowo wskazali udział sektora metalowego w emisji CO₂ w Europie, najczęściej wprost deklarowali brak wiedzy na ten temat. Wszyscy opowiedzieli się za potrzebą podejmowania działań na rzecz ochrony klimatu – jako najpilniejsze najczęściej wskazywali wspieranie energetyki prosumenckiej opartej na odnawialnych źródłach, obniżanie emisyjności systemu energetycznego i ograniczanie strumienia odpadów.
2. Przytłaczająca większość badanych (81,5%) jeśli w ogóle słyszała o Europejskim Zielonym Ładzie, nie ma wiedzy na ten temat, lub nie jest w stanie tej wiedzy ocenić. Dla większości badanych dążenie do neutralności klimatycznej to z jednej strony szanse na rozwój innowacji przemysłowych oraz nowe możliwości zagospodarowania energii lub odpadów z procesu produkcyjnego, a z drugiej strony - zagrożenie likwidacją miejsc pracy, upadkiem zakładów przemysłowych i utratą konkurencyjności na rzecz krajów spoza UE.
3. Stosunkowo liczna grupa (39%) badanych, zadeklarowała, że w ich przedsiębiorstwie pracodawcy nie prowadzili rozmów ze związkami zawodowymi na temat wpływu przedsiębiorstwa na środowisko i klimat. Tam, gdzie takie rozmowy miały miejsce, na ogół dotyczyły technologii produkcji i procesu produkcyjnego (innowacje, nowe technologie, zagospodarowanie odpadów z produkcji), rzadko odnosiły się do ekonomicznej sytuacji przedsiębiorstwa, restrukturyzacji czy reorganizacji. Pracownicy najczęściej byli odbiorcami informacji, niekiedy brali udział w szkoleniach. Dalej idące formy zaangażowania pracowników (udział w konsultacjach, współdecydowanie) były odosobnione. Związki zawodowe podejmowały takie tematy jak Europejski Zielony Ład, ochrona klimatu i środowiska stosunkowo rzadko, duża grupa badanych (45%) nie miała wiedzy o tego rodzaju działaniach. Respondenci, którzy słyszeli o poszczególnych instrumentach wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu byli w mniejszości, o najlepiej rozpoznawalnym Funduszu Sprawiedliwej Transformacji słyszała niespełna połowa badanych.

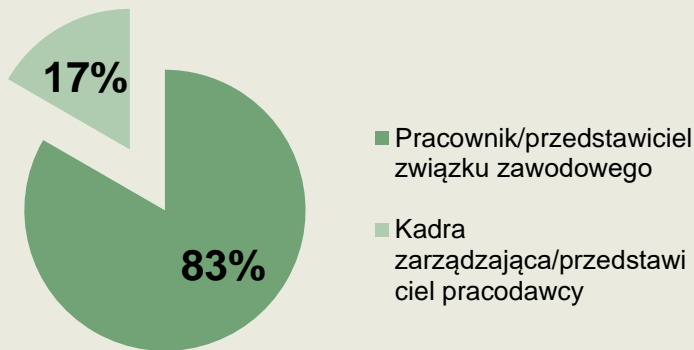
Główne ustalenia i wnioski

5. Wiedza, której poszukują respondenci w obszarze strategii i działań związanych z Europejskim Zielonym Ładem to najczęściej dotyczy nowych procesów przemysłowych i czystych technologii oraz bezemisyjnej produkcji. Relatywnie często (niepełna 1/3 wskazań) deklarowali chęć zdobycia wiedzy na temat sojuszków sektorów przemysłowych, europejskiej polityki surowcowej wspierającej recykling, strategii branżowych oraz standardów i celów wynikających z dokumentów międzynarodowych.
6. Zarówno w grupie pracowników jak i pracodawców zaobserwowano dość duże zainteresowanie tematami odnoszącymi się do wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym. Pracownikom zależy przede wszystkim na zdobyciu wiedzy na temat komunikacji, włączania pracowników się w procesy decyzyjne i zielonego lobbingu, a pracodawcy najliczniej zainteresowani są praktykami wprowadzania zmian przyjaznych dla środowiska w społecznie odpowiedzialny sposób, jak również rolą przedstawicieli pracowników i mechanizmami uczestnictwa, a także komunikacją.

Charakterystyka respondentów

Respondenci

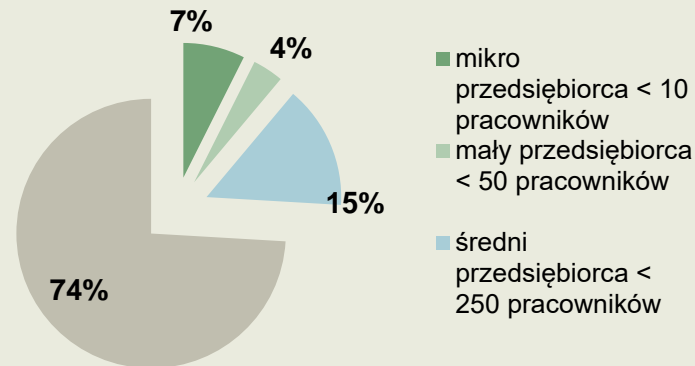
- Wśród ogółu 54 respondentów dominującą grupę (83%) stanowili przedstawiciele związków zawodowych (45 osób). Z kadry zarządzającej reprezentującej pracodawców na ankietę odpowiedziało 9 osób.

n=54

Reprezentowane przedsiębiorstwa

- W badaniu wzięli udział przedstawiciele co najmniej 32 różnych przedsiębiorstw (nazwę swojej firmy ujawniło 47 respondentów), przy tym dwie z ujawnionych firm nie były związane z branżą metalową.
- Dominowali przedstawiciele dużych przedsiębiorstw (74%). Z firm średnich, małych i mikro wywodzili się pojedynczy respondenci.

n=54

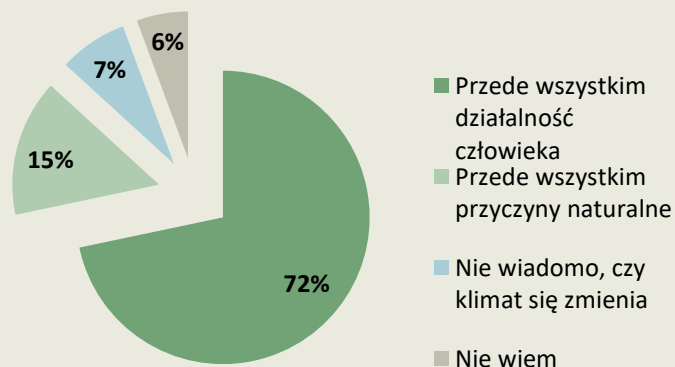
KONTEKST EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

- Przyczyny i skutki zmian klimatycznych
- Najpilniejsze działania w celu łagodzenia zmian klimatu
- Wpływ sektora metalowego na klimat

Przyczyny i skutki zmian klimatycznych

- Zdecydowana większość (72%) badanych uważa, że zmiany klimatu są przede wszystkim skutkiem działalności człowieka.
- Poproszeni o wskazanie **trzech najważniejszych zagrożeń**, które te zmiany niosą dla gospodarek i społeczeństw - prawie wszyscy respondenci (92,6%) byli zgodni, że jednym z nich jest nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych. Ponad połowa badanych wskazała rosnące zanieczyszczenie powietrza i podnoszenie się mórz i oceanów.
- Ponad 40% badanych przypisuje dużą wagę wymieraniu gatunków i negatywnemu wpływowi zmian klimatycznych na zdrowie.
- Najrzadziej wśród najistotniejszych zagrożeń badani wskazywali zaostrenie się problemu głodu i konflikty zbrojne o zasoby (odpowiednio 20% i 30% wskazań).

1.1. Gdzie upatrywał(a)by Pan(i) przede wszystkim przyczyn zmiany klimatu? (n=54)

1.2. Jakie dostrzega Pan/Pani najważniejsze zagrożenia dla gospodarek i społeczeństw wynikające ze zmiany klimatu? (n=54)

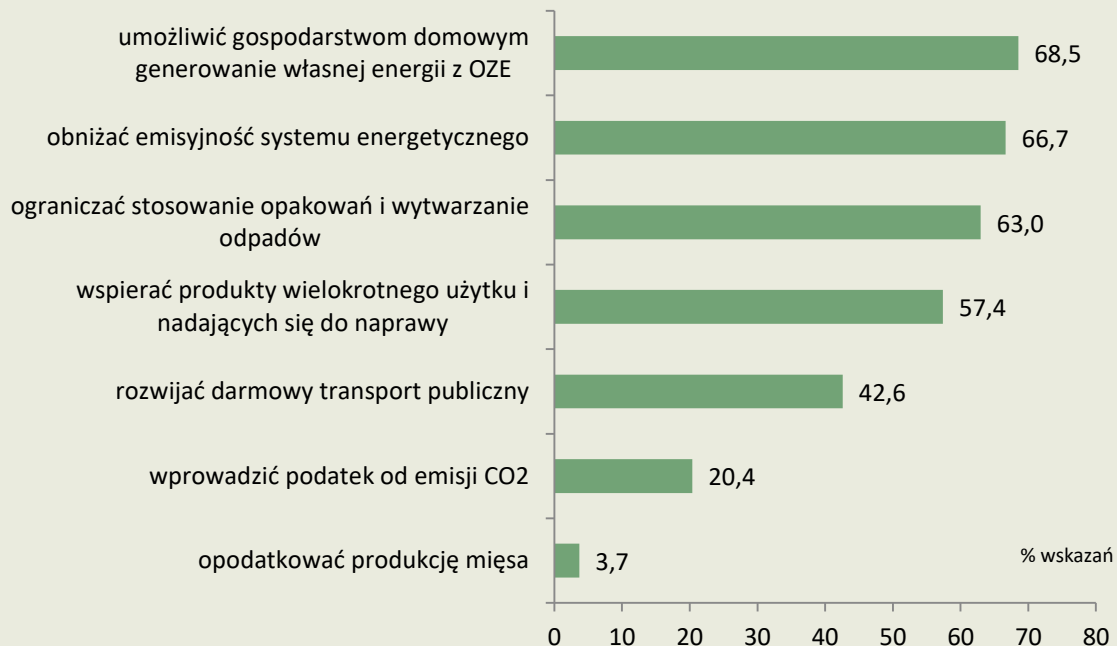
Można było wskazać więcej niż jedno zagrożenie.

Najpilniejsze działania, by chronić klimat

- Co najmniej 2/3 badanych uważa, że **w celu ochrony klimatu** należy w pierwszym rzędzie rozwijać energetykę prosumencką z OZE i obniżać emisyjność systemu energetycznego. Wśród wysokich priorytetów znalazło się także redukcja opakowań i strumienia odpadów (63%) wskazań. Większość respondentów za pilne uznawała również wspieranie produktów, które nadają się do wielokrotnego wykorzystania lub naprawy.
- Darmowy transport publiczny uznano za priorytet ponad 40% respondentów.
- Jedynie 1/5 respondentów opowiedziało się za wprowadzeniem w pierwszej kolejności podatku od emisji CO₂.
- Nikt nie wybrał odpowiedzi „Nie ma potrzeby podejmowania działań”.

Można było wskazać więcej niż jedno działanie.

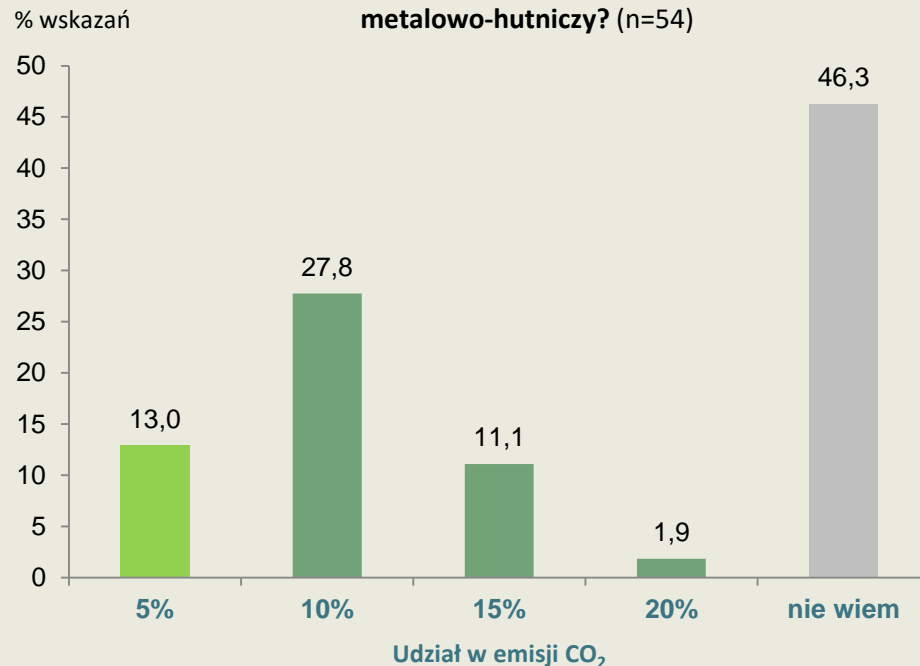
1.3. Poniżej wymieniono różne działania, które mogą podejmować rządy by łagodzić zmiany klimatu (ograniczać emisję gazów cieplarnianych). Które z tych działań należy Pana/Pani zdaniem podjąć w pierwszej kolejności? (n=54)

Wpływ sektora metalowego na klimat

- Blisko połowa badanych przyznała się do niewiedzy na temat udziału sektora metalowo-hutniczego w emisji CO₂ w Europie. Aż 40% badanych przeszacowało ten udział, tylko nieliczni respondenci (13%) wskazali prawidłową wielkość, która wynosi 5%.

1.4 Za jaką część emisji CO₂ w Europie odpowiada sektor metalowo-hutniczy? (n=54)

WIEDZA I OPINIE NA TEMAT EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

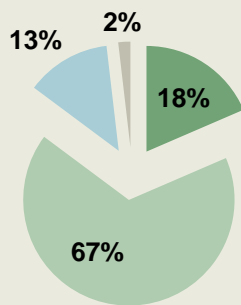
- Wiedza o Europejskim Zielonym Ładzie
- Szanse i zagrożenia dla sektora metalowego związane z dążeniem do neutralności klimatycznej

Wiedza o Europejskim Zielonym Ładzie

- Przytłaczająca większość badanych (81,5%) jeśli w ogóle słyszała o Europejskim Zielonym Ładzie, nie ma wiedzy na ten temat, lub nie jest w stanie tej wiedzy ocenić.
- Osoby, które słyszały o EZŁ – niezależnie od poziomu deklarowanej wiedzy na ten temat – zostały poproszone o wybranie z listy głównych celów tej polityki.

2.1 Czy wcześniej słyszał Pan/Pani o przyjętym przez Unię Europejską Europejskim Zielonym Ładzie?

(n=54)

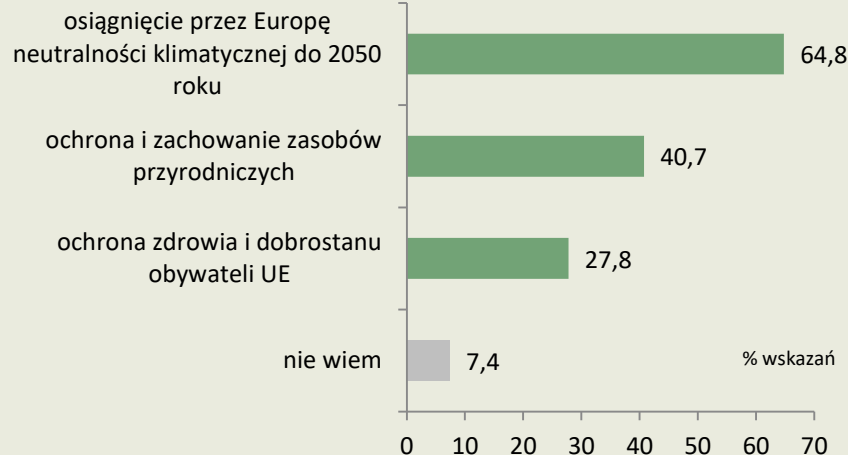

- tak, wiem sporo na ten temat
- tak, ale nie mam wiedzy na ten temat
- nie zetknąłem/nie zetknęłam się z tym tematem
- nie wiem

- Europejski Zielony Ład kojarzony jest głównie z dążeniem do neutralności klimatycznej Unii Europejskiej, w drugiej kolejności z ochroną i zachowaniem zasobów przyrodniczych, a na trzecim miejscu z ochroną zdrowia i dobrostanu obywateli – chociaż wszystkie te trzy cele są głównymi celami tej polityki.

2.2 Jakie są główne cele Europejskiego Zielonego Ładu?

(n=40)

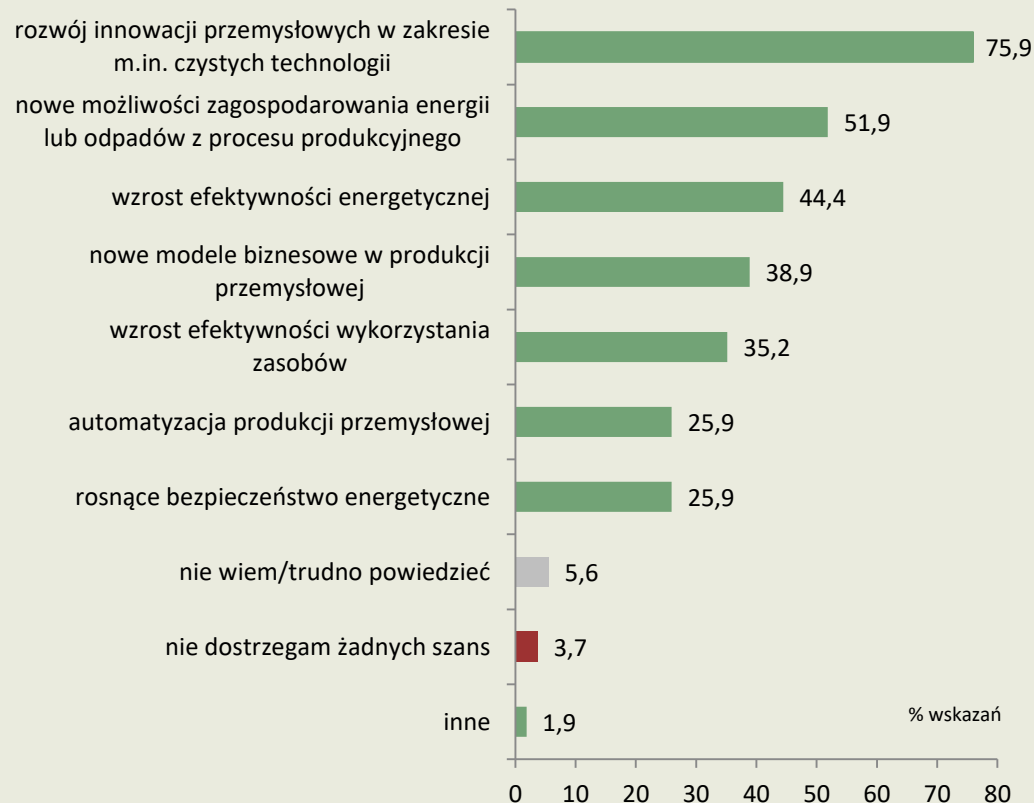
Można było wskazać więcej niż jeden cel.

Neutralność klimatyczna a szanse sektora

- Szans dla sektora związanych z dążeniem do neutralności klimatycznej badani upatrują przede wszystkim w rozwoju innowacji technologicznych. Większość też spodziewa się nowych możliwości zagospodarowania energii lub odpadów z procesu produkcyjnego. Trzecie miejsce wśród szans sektora zajmuje wzrost efektywności energetycznej.
- Ponad jedna trzecia badanych postrzega szanse branży metalowej w nowych modelach biznesowych i bardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów.
- Najmniejsza grupa (jedna czwarta respondentów) pokłada nadzieję w automatyzacji i rosnącym bezpieczeństwie energetycznym.
- Przekonanie o braku szans zadeklarowały dwie osoby, a odpowiedź nie wiem, wybrało trzech badanych.

2.3. Jakie szanse dla sektora metalowo-hutniczego dostrzega Pan/Pani w związku z dążeniem do neutralności klimatycznej? (n=54)

Można było wskazać więcej niż jedną szansę.

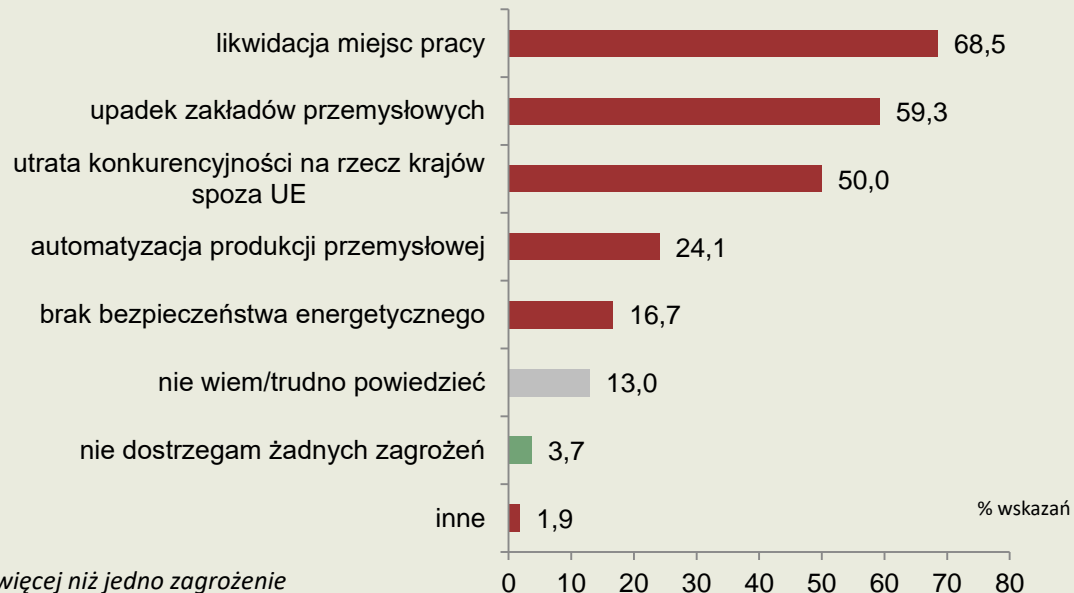

Neutralność klimatyczna a zagrożenia dla sektora

- Najczęściej wskazywanym zagrożeniem, związanym z dążeniem do neutralności klimatycznej jest likwidacja miejsc pracy (blisko 70% wskazań), a następnie – również wskazywany przez większość badanych - upadek zakładów. Połowa badanych obawia się również utraty konkurencyjności na rzecz krajów spoza UE.
- Automatyzację jako zagrożenie w tym kontekście postrzega niespełna ¼ respondentów.
- Najmniej badanych obawia się, że polityka neutralności klimatycznej zagrozi bezpieczeństwu energetycznemu sektora – niespełna 17% wskazań.
- Żadnych zagrożeń nie dostrzegło 2 badanych, a 7 zadeklarowało trudności z odpowiedzią.

Można było wskazać więcej niż jedno zagrożenie

2.4 Jakie zagrożenia dla sektora metalowo-hutniczego dostrzega Pan/Pani w związku z dążeniem do neutralności klimatycznej? (n=54)

ZIELONA TRANSFORMACJA NA POZIOMIE PRZEDSIĘBIORSTWA

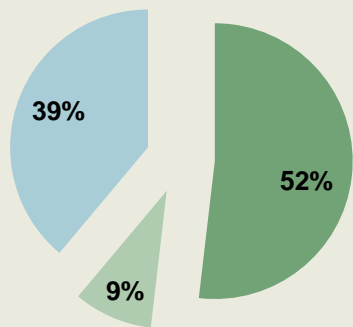
- Ochrona środowiska i klimatu w rozmowach pracodawców ze związkami zawodowymi
- Włączanie pracowników w ograniczanie wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko
- Ekologia i klimat w działalności związków zawodowych

Ochrona środowiska i klimatu w rozmowach pracodawców ze związkami zawodowymi

- 39% badanych wskazało, że w ich przedsiębiorstwach pracodawcy nie rozmawiali ze związkami na temat wpływu przedsiębiorstwa na środowisko i klimat.
- W pozostałych przypadkach takie rozmowy miały miejsce na ogół w ciągu ostatnich 12 miesięcy (52%).
- Najczęściej rozmowy dotyczyły zagadnień technologiczno-produkcyjnych, takich jak nowe technologie, innowacje czy zagospodarowanie odpadów poprodukcyjnych.
- Tylko w nielicznych przypadkach dotyczyły one sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa (pozycji na rynku i inwestycji) (17%) oraz restrukturyzacji czy reorganizacji (np. zmian kadrowych, przekwalifikowania pracowników, zmiany organizacji pracy) (14%).

Ekologia i klimat w rozmowach pracodawców ze związkami

3.1 Czy tematy związane z ograniczaniem wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko były poruszane w rozmowach pomiędzy pracodawcą a związkami zawodowymi w Pana/Pani przedsiębiorstwie? (n=54)

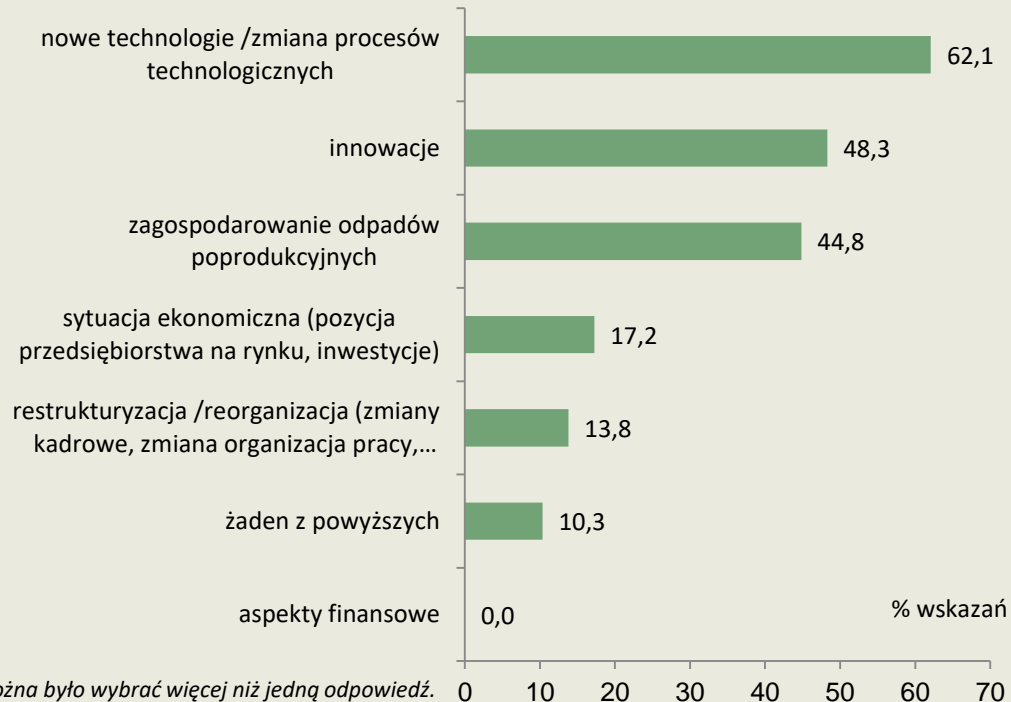
■ Tak, w ciągu ostatnich 12 miesięcy

■ Tak, rok temu lub dawniej

■ Nie, w ogóle nie były poruszane

3.3

3.2 Jakie to były tematy? (n=27)

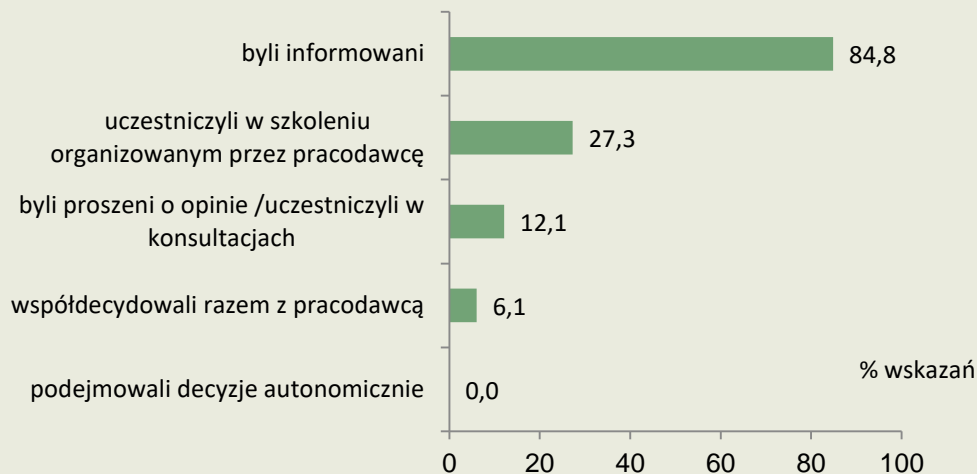

Można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź.
Pominięto wykluczające się odpowiedzi
4 respondentów.

Włączanie pracowników w ograniczanie wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko

- Pracodawcy włączali pracowników w ograniczanie wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko, na ogół poprzez informowanie (85% wskazań). Sporadycznie organizowali szkolenia (27% wskazań).
- Jedynie w odosobnionych przypadkach pracownicy byli proszeni o opinie, a wyjątkowo współdecydowali razem z pracodawcą.

3.3. W jaki sposób pracownicy byli włączani w działania przedsiębiorstwa dotyczące ograniczania jego wpływu na klimat i środowisko? (n=33)

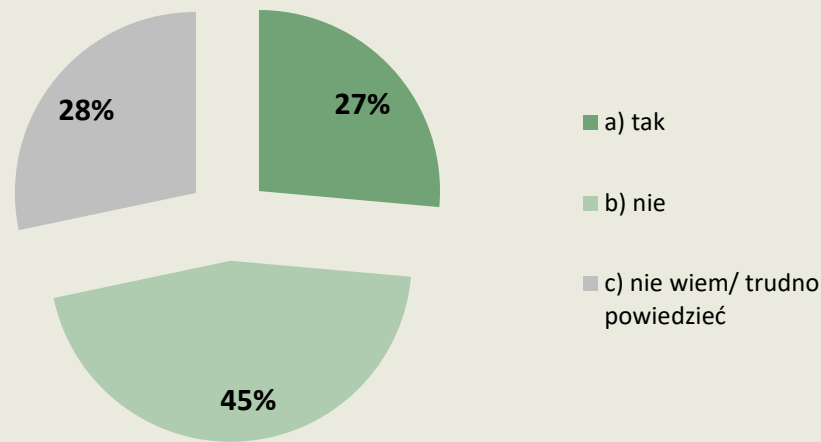

Można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Ochrona klimatu i środowiska w działalności związków zawodowych

- Tematy takie jak Europejski Zielony Ład, ochrona klimatu i środowiska były podejmowane przez związki zawodowe stosunkowo rzadko.
- Grupy respondentów deklarujących, że organizacje związkowe zajmowały się lub nie zajmowały się tymi zagadnieniami były podobnie liczne i stanowiły odpowiednio 27% i 28%.
- Najczęściej badani nie byli stanie określić, czy tematyka ekologiczno-klimatyczna i Europejski Zielony Ład pojawiają się w działaniach organizacji pracowniczych (45% wskazań).

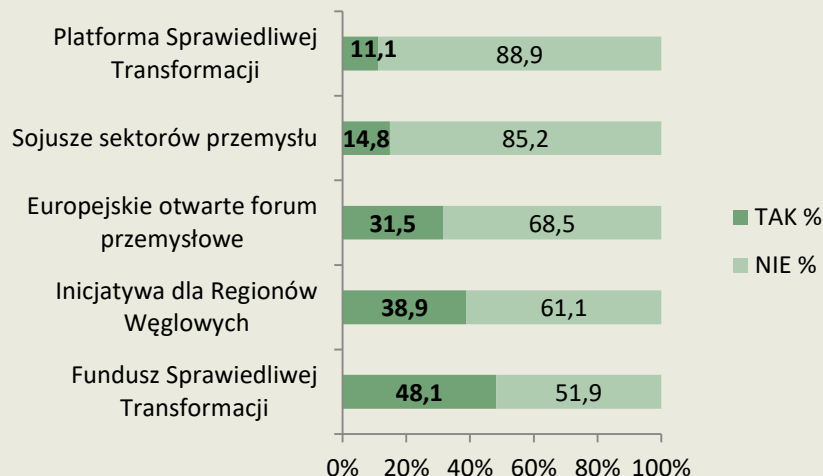
3.4 Czy związki zawodowe w Pana/Pani przedsiębiorstwie zajmowały się tematem Europejskiego Zielonego Ładu lub ochrony klimatu i środowiska? (n=53)

Wiedza o instrumentach wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu

- Spośród różnych instrumentów wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu najszerszej znany jest Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, ale i tak słyszało o nim niespełna połowa badanych
- Ponad 1/3 respondentów zetknęła się z Inicjatywą dla Regionów Węglowych, a nieco mniejsza grupa słyszała o europejskim otwartym forum przemysłowym
- Sojusze sektorów przemysłu i Platformie Sprawiedliwej Transformacji są badanym prawie zupełnie nieznanie – słyszeli o nich tylko nieliczni.

3.5 Czy słyszał/a Pan/i o następujących inicjatywach? (n=54)

Można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

POTRZEBY SZKOLENIOWE PRACOWNIKÓW I PRACODAWCÓW

- Preferowane tematy szkolenia dla sektora metalowego w obszarach:
 - strategię i działania związane z Europejskim Zielonym Ładem
 - wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym

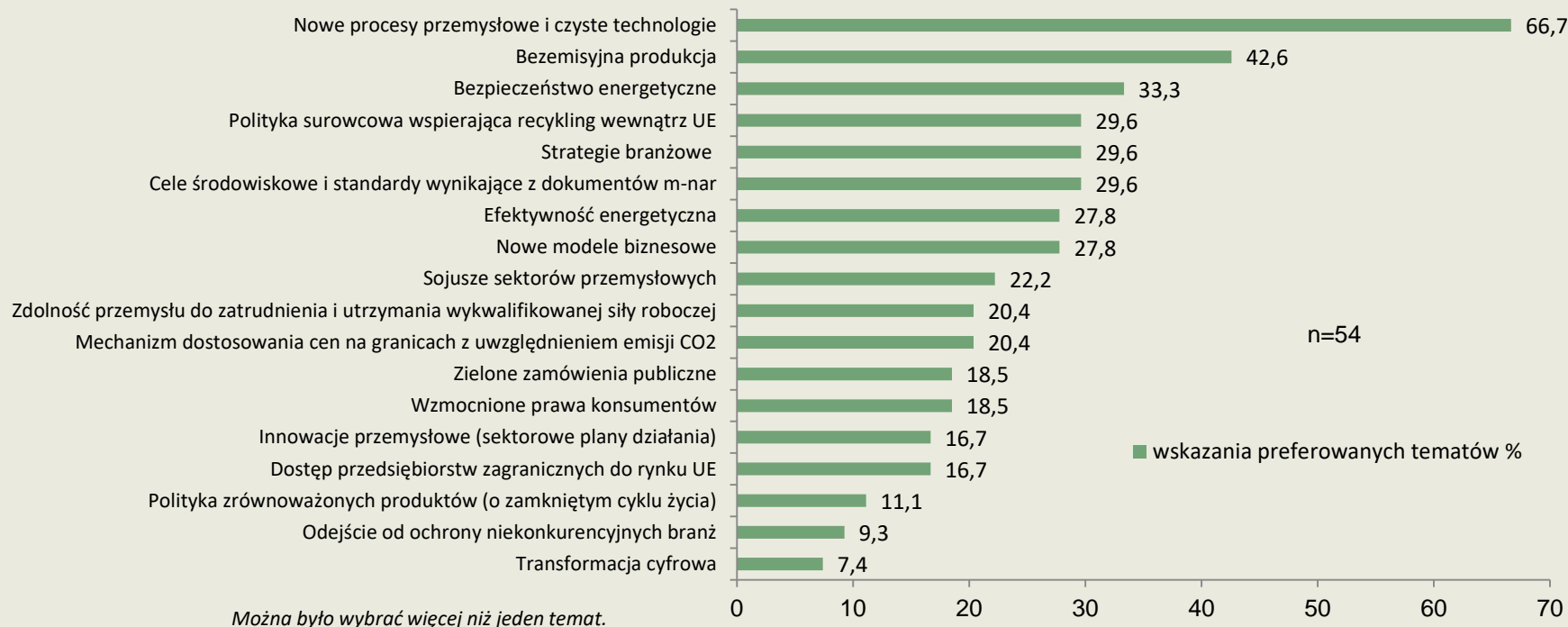
Preferowane tematy szkolenia

Obszar: strategie i działania związane z Europejskim Zielonym Łądem

- Zdecydowanym faworytem wśród proponowanych tematów pakietu szkoleniowego okazały się *nowe procesy przemysłowe i czyste technologie* – wskazało go 2/3 badanych, a drugim najbardziej preferowanym tematem – *bezemisyjna produkcja*.
- Jedna trzecia badanych jest zainteresowana *bezpieczeństwem energetycznym*.
- Blisko 30% respondentów chciałoby zyskać wiedzę na temat *uropejskiej polityki surowcowej wspierającej recykling, strategii branżowych oraz standardów i celów wynikających z dokumentów międzynarodowych*. Podobnym zainteresowaniem cieszą się *efektywność energetyczna i nowe modele biznesowe*.
- Choć wśród zagrożeń związanych z dążeniem do neutralności klimatycznej blisko 70% respondentów wskazało likwidację miejsc pracy, *zdolności przemysłu do zatrudnienia i utrzymania wykwalifikowanej kadry* wybrało jako preferowany temat szkolenia 20% badanych. Podobnie wygląda zainteresowanie jednym z najsłabiej znanych instrumentów wdrażania EZŁ: *sojuszami sektorów przemysłowych*.
- W grupie rządziej preferowanych tematów (wskazania w przedziale 20%-9%) znalazły się te związane z rynkiem, takie jak dostosowanie cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (20%) oraz rządziej wskazywane: *dostęp przedsiębiorstw zagranicznych do rynku UE, odejście od ochrony konkurencyjnych branż, zielone zamówienia publiczne*. W omawianym przedziale wskazań znalazły się również *wzmocnienie praw konsumentów (19%) i polityka zrównoważonych produktów (11%)*.
- Tematem najmniej popularnym okazała się transformacja cyfrowa.
- Ze względu na dysproporcje w liczebności pracodawców i pracowników wśród uczestników badania, trudno jest o miarodajne porównanie preferencji w obu grupach. Tym niemniej warto zaznaczyć, że największe różnice występowały w przypadku dwóch tematów. Pracodawcy relatywnie częściej niż pracownicy preferowali *efektywność energetyczną* - odpowiednio 56% i 22% wskazań oraz *strategie branżowe ((na rzecz czystej stali, w zakresie chemikaliów, na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, na rzecz zrównoważonego budownictwa)* – odpowiednio 44% i 27% wskazań.

Preferowane tematy szkolenia

- Obszar: Strategie i działania związane z Europejskim Zielonym Ładem

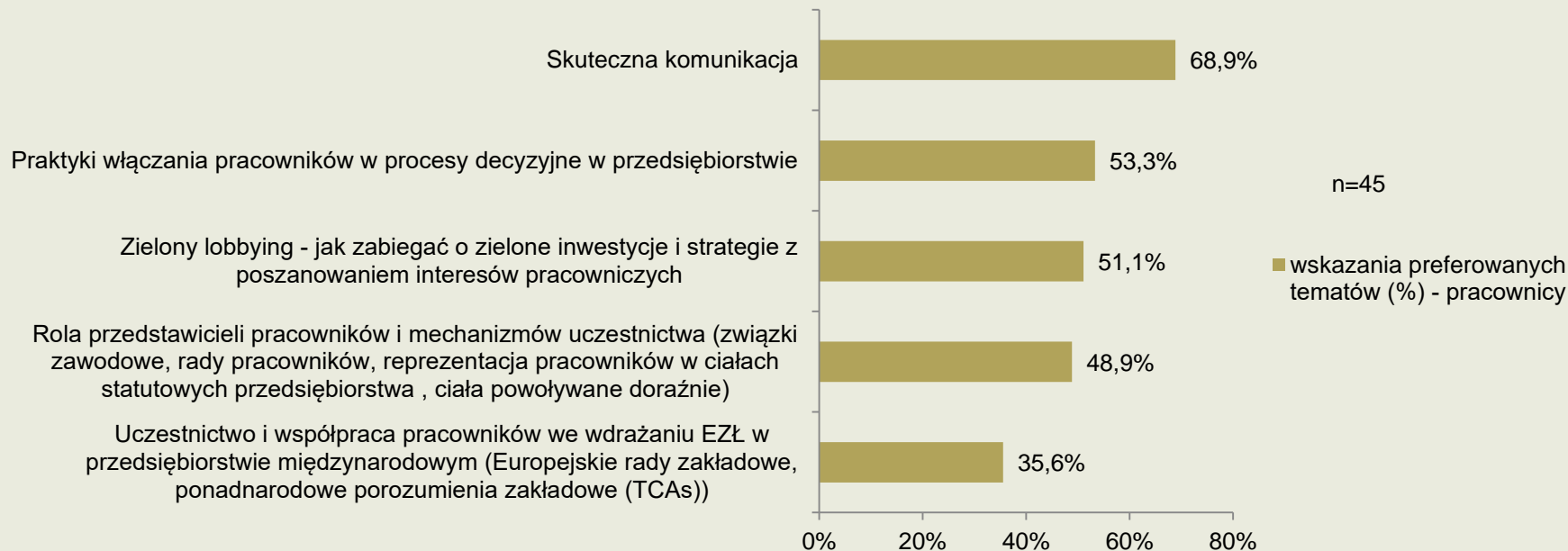
Preferowane tematy szkolenia

Obszar: wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym

- Pytanie dotyczące preferencji szkoleniowych dotyczących wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym występowało w dwóch wariantach dla pracowników i dla pracodawców. Warianty różniły się zestawem proponowanych tematów. Każdy zestaw zawierał pięć propozycji oraz opcję zgłoszenia tematy spoza listy (inne – jakie?).
- Wszystkie zaproponowane tematy okazały się interesujące dla co najmniej jednej trzeciej badanych.
- **W grupie pracowników/przedstawiceli związków zawodowych** zaobserwowano zdecydowanie największe zapotrzebowanie na szkolenie z zakresu *komunikacji* (69% wskazań), ponad połowa badanych chciałaby uzyskać wiedzę na temat *praktyk włączania pracowników w procesy decyzyjne* oraz na temat *zielonego lobbingu* (zabiegania o zielone inwestycje z poszanowaniem interesów pracowniczych). Zbliżonym zainteresowaniem cieszyła się *rola przedstawicieli pracowników i mechanizmów uczestnictwa*. Mniejsza grupa badanych (36%) jest zainteresowana tematem udziału pracowników we wdrażaniu EZŁ w przedsiębiorstwie międzynarodowym, a więc takimi instytucjami i instrumentami jak europejskie rady zakładowe, czy ponadnarodowe porozumienia zakładowe.
- **W grupie pracodawców/kadry zarządzającej** najczęściej zgłaszano zapotrzebowanie na wiedzę na temat *praktyk wprowadzania zmian przyjaznych dla środowiska w społecznie odpowiedzialny sposób*. Tematem było zainteresowanych 2/3 badanych. Na drugim miejscu znalazły się: *rola przedstawicieli pracowników i mechanizmów uczestnictwa* oraz *komunikacja* – każdy z tych tematów był preferowany przez 56% badanych. Mniejszą popularnością cieszył się temat finansowania sprawiedliwie społecznej transformacji (44% wskazań). Podobnie jak wśród pracowników, najmniejsze zapotrzebowanie jest na szkolenie z zakresu udziału pracowników we wdrażaniu EZŁ w przedsiębiorstwie międzynarodowym – zgłosiła je 1/3 pracodawców, którzy wzięli udział w badaniu.
- Badani zostali także poproszeni o zgłoszenie własnych propozycji tematów. Dwie propozycje zgłosili badani z grupy pracowników: „Preferencje i korzyści dla firm oraz ich pracowników z wdrożenia nisko emisyjnych technologii”, „wszystkie,[tematy] które podwyższają poziom kształcenia i poziom wiedzy”.

Preferowane tematy szkolenia

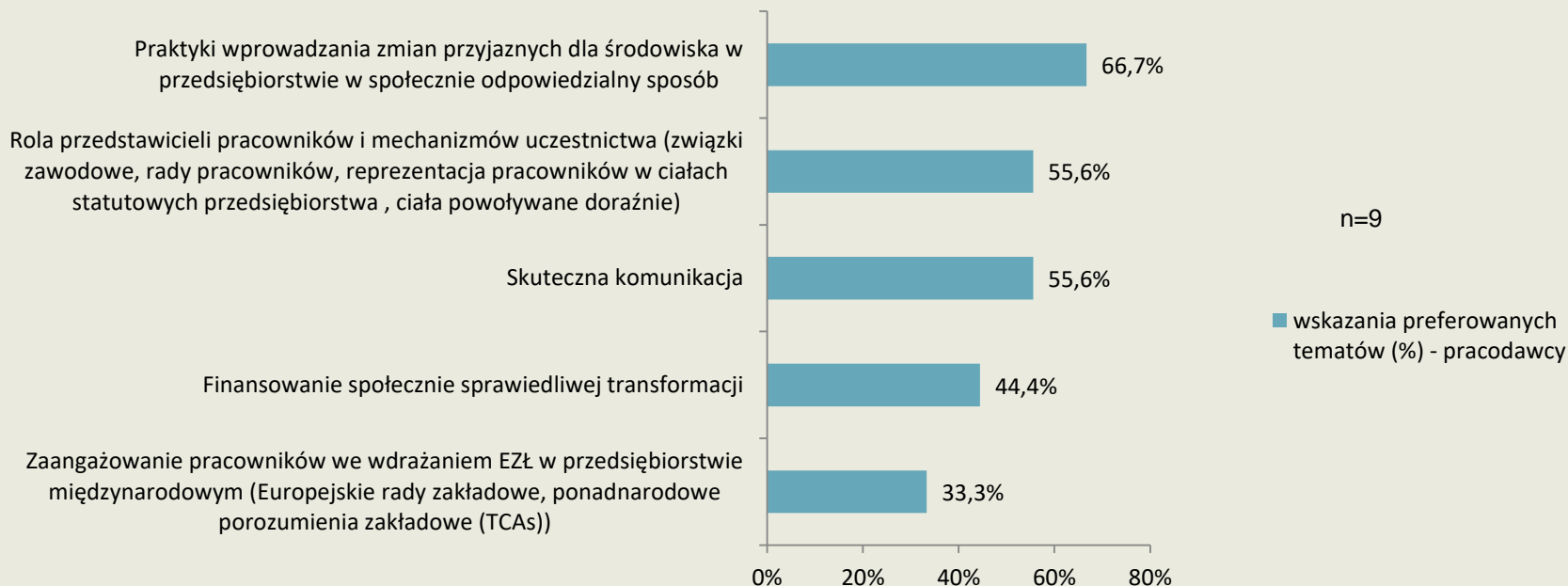
- Wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym – preferencje **pracowników** (przedstawicieli związków zawodowych)

Można było wybrać więcej niż jeden temat.

Preferowane tematy szkolenia

- Wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym – preferencje **pracodawców** (kadry zarządzającej)

Można było wybrać więcej niż jeden temat.